

29 Μαΐου 1453. Άλωση της Κωνσταντινούπολης.

Γράφει ο Λεωνίδας Κουμάκης μέλος του ΙΗΑ.

Τρίτη 29 Μαΐου 1453, οκτώ η ώρα το πρωί.

Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, ο τελευταίος Αυτοκράτορας του Βυζαντίου, καταπληγμένος, καταματωμένος, με ξεσκισμένα ρούχα κραυγάζει σαν Χριστός σταυρωμένος: “Η Πόλη πάρθηκε κι εγώ ακόμα ζω; Δεν υπάρχει κανένας χριστιανός για να πάρει το κεφάλι μου;” (Από το Χρονικό του Γεωργίου Σφραντζή).

Πέρασαν κιόλας πεντακόσια εξήντα εννέα χρόνια από την άλωση της Πόλης, η οποία υπήρξε το τελευταίο μεγάλο κέντρο του αρχαίου, του αθάνατου ελληνικού πολιτισμού. Της Πόλης που η άλωση της σήμανε το τέλος μιας μακράς και ένδοξης ιστορίας.

Η Κωνσταντινούπολη συγκέντρωνε την εποχή της ακμής της μαζί με τα προάστια 1.000.000 κατοίκους. Τις παραμονές της άλωσης ο συνολικός πληθυσμός που είχε απομείνει δεν ξεπερνούσε τους 80.000 κατοίκους.

Η άλωση της Πόλης ήταν το επακόλουθο, η συνέπεια μιας μακροχρόνιας και πολύπλευρης κρίσης που είχε αρχίσει πολλούς αιώνες νωρίτερα και είχε φθείρει σταδιακά κάθε δύναμη, είχε εξαντλήσει κάθε

ικμάδα του άλλοτε παντοδύναμου βυζαντινού κράτους, ενός κράτους που αποτελούσε τον προμαχώνα της Ευρώπης απέναντι σε κάθε επιδρομέα.

Η στρατιωτική αποτυχία του Διογένη Ρωμανού στο Ματζικέρτ το 1071 σηματοδότησε επαναστάσεις και αντεπαναστάσεις μέσα στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Οι εσωτερικές αυτές έριδες οδηγούσαν τις αντιμαχόμενες παρατάξεις στην πρόσληψη μισθοφόρων Τούρκων. Έτσι, οι Βυζαντινοί «έβαζαν τους λύκους να φυλάγουν πρόβατα» και οι Τούρκοι άρχισαν να εγκαθίστανται σε τεράστιες εκτάσεις της Μικράς Ασίας και να δημιουργούν διάφορα τουρκικά εμιράτα μέσα στην καρδιά του Βυζαντίου.

Δέκα μόλις χρόνια μετά τη μάχη του Ματζικέρτ, το 1081 Σουλεϊμάν ιδρύει στη Νίκαια το κράτος των Σελτζούκων και ως μισθοφόρος προσφέρει τις υπηρεσίες του στο Μιχαήλ τον 7^ο εναντίον του Νικηφόρου Βοτανειάτη, στο Νικηφόρο Βοτανειάτη εναντίον του Νικηφόρου Βρυέννιου και τέλος στο Νικηφόρο Μελισσηνό εναντίον του Βοτανειάτη, με τη συμφωνία όμως να κρατήσει τα μισά από τα εδάφη που θα αφαιρούσαν από τον «εχθρό».

Από τους 93 αυτοκράτορες που κάθισαν στο θρόνο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας οι 30 αναφέρονται ως σφετεριστές της εξουσίας. Οι συνεχείς αυτές έριδες και αντιδικίες υπέσκαψαν σταδιακά τα θεμέλια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και οδήγησαν στην παρακμή και στην πτώση της.

239 χρόνια μετά την μάχη του Ματζικέρτ, το πιο ασήμαντο τουρκικό εμιράτο, που ξεκίνησε το 1300 από τα βουνά της Κιλικίας με αρχηγό τον Οσμάν, έμελλε να εκμεταλλευτεί την αναρχία και τις εμφύλιες διαμάχες των Βυζαντινών και να σφραγίσει το τέλος της Βυζαντινής αυτοκρατορίας.

Το 1326 ο εμίρης Οσμάν, αφού καταλαμβάνει τη Νικομήδεια, φθάνει μέχρι την περιοχή του Βοσπόρου, αυτοανακηρύσσεται σουλτάνος και κάνει πλέον άμεση, εμφανή και σοβαρή την απειλή για την Κωνσταντινούπολη. Παρ' όλα αυτά, όταν το 1341 ξεσπάει στην Κωνσταντινούπολη πόλεμος μεταξύ του Ιωάννη Καντακουζηνού και των ανθρώπων του περιβάλλοντος του ανήλικου βασιλέως Ιωάννου Ε', ο

Ιωάννης Καντακουζηνός χρησιμοποιεί ως μισθοφόρους τους Τούρκους, αποκτά μάλιστα συγγενικό δεσμό μαζί τους, αφού η αδελφή του, η Θεοδώρα παντρεύτηκε το σουλτάνο Ορχάν. Ο σουλτάνος Ορχάν στέλνει 6.000 άντρες στη Θράκη για την υποστήριξη του γυναικάδελφου του ο οποίος επιβάλλεται των αντιπάλων του και ανεβαίνει στον θρόνο με το όνομα Ιωάννης ο 6^{ος}. Οι τούρκοι μισθοφόροι όμως παραμένουν στη Θράκη και, όταν ο Ιωάννης Καντακουζηνός χάνει το θρόνο από τον Ιωάννη τον Ε, βρίσκουν ευκαιρία και καταλαμβάνουν το Διδυμότειχο και την Αλεξανδρούπολη. Το 1360 ιδρύουν τουρκικό κράτος επί ευρωπαϊκού εδάφους και στα νώτα πλέον της Κωνσταντινούπολης.

Το 1395 και το 1422 δύο πολιορκίες της Πόλης καταλήγουν σε αποτυχία και η Κωνσταντινούπολη σώζεται. Μέχρι το 1451 σουλτάνος στο κράτος αυτό ήταν ο Μουράτ ο Β΄. Με το θάνατο του στο θρόνο ανεβαίνει ένας αδίστακτος, σκληρός και φιλοπόλεμος εικοσάχρονος νεαρός: Ο Μεχμέτ ο Πορθητής.

Ο ιστορικός Δούκας γράφει για το νεαρό σουλτάνο πως, όπως κάποιος αισθάνεται ένα είδος ευχαρίστησης όταν σκοτώνει ψύλλους, έτσι κι αυτός ηδονιζόταν να σκοτώνει ανθρώπους με τα ίδια του τα χέρια. Από μικρότερος ακόμα ήταν φιλόδοξος, ορμητικός και φανατικός εχθρός του ελληνισμού. Έβριζε τους χριστιανούς και απειλούσε πως όταν πάρει την εξουσία θα τους αφανίσει από προσώπου γης.

Από την πρώτη μέρα που πήρε την εξουσία, η έμμονη ιδέα της κατάκτησης της Κωνσταντινούπολης, που θα του χάριζε αιώνια δόξα, γίνεται ο μοναδικός σκοπός της ζωής του. Κάθε μέρα, κάθε ώρα, κάθε λεπτό της δραστηριότητας του είναι πλέον αφιερωμένο στο σκοπό αυτό.

Από την άλλη πλευρά, το πάλαι ποτέ πανίσχυρο βυζαντινό κράτος δεν είναι πλέον τίποτε άλλο από μία πάμπτωχη και ερειπωμένη πόλη που κλεισμένη μέσα στα τείχη της είναι τελείως εγκαταλελειμμένη απ' όλους τους χριστιανούς ηγεμόνες της Δύσης.

Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, που διαδέχτηκε το 1448 τον αδελφό του, κάνει απεγνωσμένες προσπάθειες να εξασφαλίσει βοήθεια από τη Δύση. Παρά τις συνεχείς εκκλήσεις του, παρά τις ολοένα και πιο

ταπεινωτικές συμφωνίες για στρατιωτική και οικονομική βοήθεια, η Δύση στάθηκε σιωπηλή κι αδιάφορη λες και ο θανάσιμος κίνδυνος δεν απειλούσε, σε τελευταία ανάλυση, και τους χριστιανούς ηγεμόνες της Δύσης.

Το Μάρτιο του 1452 ο νεαρός σουλτάνος αποφασίζει να χτίσει μεγάλο φρούριο στα παράλια του Βοσπόρου, σε σημείο που η ασιατική και η ευρωπαϊκή ακτή πλησιάζουν τόσο πολύ ώστε να μπορεί να αποκλείσει την Κωνσταντινούπολη από τη Μαύρη Θάλασσα, να μεταφέρει εύκολα στρατεύματα από την Ασία στην Ευρώπη και να βρίσκεται σε απόσταση αναπνοής από το στόχο του.

Το φρούριο, που ο σουλτάνος ονόμασε Boyazkesen, δηλαδή «λαιμοκόπτη», και που σήμερα είναι γνωστό ως Ρούμελη Χισάρ, χτίστηκε σε χρόνο ρεκόρ. Ήταν έτοιμο στα τέλη Αυγούστου του 1452.

Ένας μεγάλος Ούγγρος τεχνίτης, κατασκευαστής πυροβόλων, ο Ουρμπάν, προσφέρει τις υπηρεσίες του στον αυτοκράτορα, που όμως δεν μπορεί να τον πληρώσει παρά μόνο με μια ασήμαντη αμοιβή λόγω της άθλιας οικονομικής κατάστασης του Βυζαντίου. Έτσι, ο Ουρμπάν εγκαταλείπει την Πόλη και σπεύδει στο σουλτάνο Μεχμέτ, ο οποίος του προσφέρει πλούσια αμοιβή. Μέσα σε τρεις μήνες κατασκευάζει για το στρατό του σουλτάνου ένα τηλεβόλο, που όπως γράφει ο ιστορικός Δούκας ήταν «ένα τέρας φοβερό κι απαίσιο».

Στις αρχές Φεβρουαρίου του 1453 ο σουλτάνος δίνει εντολή να μεταφερθεί το τηλεβόλο πέντε μίλια από την Πόλη, και η μεταφορά του κρατάει σχεδόν δύο μήνες. Χρειάστηκαν 30 αμάξια. 60 βόδια και 200 άντρες για να το σέρνουν και να το ισορροπούν. Ταυτόχρονα ο σουλτάνος στέλνει αγγελιαφόρους σε όλη την Ανατολή προσκαλώντας τους πάντες να πάρουν μέρος στην άλωση και τη λεηλασία της Πόλης.

Οι πύργοι, τα χωράφια, τα χωριά που βρισκόταν έξω από τα τείχη της Πόλης κυριεύονται. Συγκεντρώνεται άφθονο πολεμικό υλικό, πολεμικές μηχανές, ελαιοβόλα, που εμφανίζονται για πρώτη φορά σε πολεμικές επιχειρήσεις, 420 πλοία, τριήρεις, διήρεις, μονήρεις και πολλά άλλα σκάφη, 200.000 τακτικός στρατός και ένα αναρίθμητο πλήθος

πεινασμένων πολιορκητών που ήρθαν μόνο και μόνο για να είναι παρόντες την ώρα της λεηλασίας.

Μέσα στα τείχη της Κωνσταντινούπολης βρίσκονταν μόλις πέντε χιλιάδες μαχητές -συμπεριλαμβανομένων των μοναχών και των εθελοντών- καθώς επίσης και δύο χιλιάδες ξένοι. Στη θάλασσα βρίσκονταν λίγα μόνο σκάφη, που ήταν αγκυροβολημένα στο λιμένα της Κωνσταντινούπολης.

Ο αυτοκράτορας διατάζει να κλείσει το λιμάνι, δηλαδή ο Κεράτιος Κόλπος, με τη μεγάλη αλυσίδα, το ένα άκρο της οποίας βρισκόταν στον πύργο του Ευγενίου, κάτω από την ακρόπολη, ενώ το άλλο στον πύργο των παραθαλάσσιων τειχών, στο Γαλατά. Και τη Δευτέρα **2 Απριλίου 1453** αρχίζει η εικοστή και τελευταία πολιορκία της Κωνσταντινούπολης.

Η πρώτη μεγάλη έφοδος των Τούρκων γίνεται στις 20 Απριλίου 1453. Ο αυτοκράτορας τρέχει αδιάκοπα σε όλη την Πόλη δίνοντας κουράγιο και ηθικό στους πολιορκουμένους. Οι επιδρομείς θερίζονται σα στάχια γύρω από τα τείχη της Πόλης και το αίμα τους ρέει σαν ποτάμι. Η επιδρομή σημειώνει αποτυχία. Ο αυτοκράτορας περιφέρεται κάθε βράδυ σε όλες τις αμυντικές θέσεις αγρυπνώντας και επιβλέποντας την αποκατάσταση των ζημιών στα τείχη ή συμμετέχοντας στο άδειασμα των τάφρων γύρω από τα τείχη.

Η δεύτερη μεγάλη τουρκική επίθεση γίνεται στις 11 το βράδυ της 7ης Μαΐου 1453, που όμως αποκρούστηκε και αυτή με μεγάλες απώλειες των επιτιθέμενων και μικρές βλάβες των τειχών, που επισκευάστηκαν αμέσως.

Την ίδια τύχη είχε και η τρίτη μεγάλη επίθεση των Τούρκων που εκδηλώθηκε στις 12 Μαΐου 1453.

Στις 18 Μαΐου 1453 ένας τεράστιος πολιορκητικός πύργος εμφανίστηκε μπρος στα τείχη της Πόλης και άρχισε η επομένη μεγάλη τουρκική επίθεση.

Ο Γ. Σφραντζής γράφει στο Χρονικό του:

«Οι Τούρκοι κατά πρώτο άρχισαν την επίθεση με τη φοβερή εκείνη μηχανή του Ούγγρου τεχνικού και γκρέμισαν τον πύργο πλάι στην Πύλη του Αγίου Ρωμανού. Αμέσως μετά έσυραν το τηλεβόλο αυτό και το τοποθέτησαν στο άνοιγμα του τείχους. Η μάχη είχε γίνει φρικαλέα. Άρχισε πριν την ανατολή του ηλίου και κράτησε όλη μέρα. Απ' αυτά που έριχναν οι Τούρκοι μέσα στην τάφρο και απ' αυτά που έπεσαν από το χαλασμένο πύργο, δημιουργήθηκε για τους επιδρομείς ένας σχεδόν ίσιος δρόμος.

Αλλά οι πολεμιστές μας απέκρουσαν πολλές φορές και με γενναιότητα τους εχθρούς που συνέχιζαν τις επιθέσεις τους μέχρι την πρώτη ώρα της νύχτας. Τότε αποσύρθηκαν με την ελπίδα ότι την επομένη θα κυριεύσουν την Πόλη. Οι ελπίδες τους όμως δεν πραγματοποιήθηκαν. Όλοι οι Έλληνες, μαζί με τον αυτοκράτορα, όλη τη νύχτα άδειασαν την τάφρο και επισκέυασαν με κάθε δυνατό μέσο τον μισογκρεμισμένο πύργο. Την επομένη τα ξημερώματα, όταν επανήλθαν οι Τούρκοι, απόρησαν. Ο σουλτάνος στενοχωρήθηκε και ντροπιάστηκε».

Και πώς να μη στεναχωρηθεί και να μη ντροπιαστεί ο νεαρός σουλτάνος, όταν μέσα σε μια τόσο απελπιστική κατάσταση μια χούφτα περικυκλωμένων μαχητών αντιμετώπιζε με επιτυχία επί σαράντα έξι μέχρι τότε μέρες τον ατέλειωτο ποταμό των εκατοντάδων χιλιάδων επιδρομέων, αποκρούοντας συνεχώς τις λυσσασμένες επιθέσεις τους;

Λίγες μόνο μέρες πριν από την καινούργια έφοδο ο νεαρός σουλτάνος στέλνει μήνυμα στον αυτοκράτορα λέγοντας πως δεν πρόκειται να υποχωρήσει και προτείνει ειρηνική παράδοση της Πόλης με σημαντικά ανταλλάγματα. Αντί απάντησης ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος συνεχίζει να συμπληρώνει την άμυνα της Πόλης, όταν ο νεαρός σουλτάνος στέλνει νέο μήνυμα λέγοντας στον αυτοκράτορα:

«Θέλεις να εγκαταλείψεις την Πόλη και να πας με τους άρχοντες σου και τα υπάρχοντά σου όπου θέλεις ή να αντισταθείς και να χάσεις και εσύ και οι δικοί σου τη ζωή σας και τα υπάρχοντά σας και ο λαός σου να αιχμαλωτιστεί από τους Τούρκους και να σκορπιστεί σαν σκλάβος σ' όλη τη γη;».

Ο πονηρός σουλτάνος προσπαθούσε πλέον να αρπάξει με υποσχέσεις αυτό που δεν μπόρεσε να καταλάβει με τη βία. Και είχε πολύ σημαντικούς λόγους να το κάνει. Ο στρατός του έδειχνε πλέον μεγάλη αδημονία και εκνευρισμό, αφού είχαν περάσει σχεδόν δύο μήνες από την έναρξη της πολιορκίας και όχι μόνο δεν είχαν πετύχει το στόχο τους, αλλά δεν είχαν σημειώσει ούτε μία αποφασιστική νίκη είτε στην ξηρά είτε στη θάλασσα. Κοντά σ' αυτά υπήρχαν και πληροφορίες για πολύ μεγάλη βοήθεια που ετοιμάζαν οι δυτικοί και που θα ανέτρεπε την ισορροπία υπέρ των πολιορκημένων.

Ο ιστορικός Δούκας μάς μεταφέρει τη λιτή και ηρωική απάντηση του αυτοκράτορα, που είχε τη σύμφωνη γνώμη όλης της συγκλήτου:

«Εάν μεν θέλεις να ζήσεις και συ, όπως οι πατέρες σου, ειρηνικά μαζί μας, θα οφείλουμε χάρη στο Θεό. Κράτησε τα κάστρα και τη γη που άδικα μας άρπαξες, σαν να τα 'χεις αποκτήσει δικαίως, και καθόρισε ακόμα φόρους τόσους όσους θα μπορούσαμε να σου δίνουμε κατ' έτος και φύγε ειρηνικά. Δεν είναι δικαίωμά μου να σου παραδώσω την Πόλη και είμαστε όλοι αποφασισμένοι αυτόβουλα να μη λυπηθούμε τη ζωή μας και να πεθάνουμε».

Ο σουλτάνος ήταν πλέον αποκαρδιωμένος. Η Κωνσταντινούπολη ήταν πολύ κοντά στην απαλλαγή από το θανάσιμο εναγκαλισμό του εχθρού. Ο Μεχμέτ ήταν ώριμος να λύσει την πολιορκία και είχε αποφασίσει πως μια τελευταία έφοδος θα έκρινε και την τύχη της. Αν αποτύγχανε και αυτή, όπως και οι προηγούμενες, θα υποχωρούσε λύνοντας τη θηλιά που κοντά δύο μήνες είχε σφίξει στο λαιμό της Κωνσταντινούπολης, χωρίς να πετύχει το σκοπό του.

Το απόγευμα του Σαββάτου 26 Μαΐου 1453 ο σουλτάνος συγκαλεί πολεμικό συμβούλιο. Ο πρώτος σύμβουλος του σουλτάνου, που είχε μεγάλο κύρος, ο βεζίρης Χαλήλ-πασάς, εισηγείται την άμεση λύση της πολιορκίας. Αντίθετα, ο δεύτερος στην ιεραρχία βεζίρης, Ζογάν-πασάς, εισηγείται τη συνέχιση των επιθέσεων λέγοντας χαρακτηριστικά στο νεαρό σουλτάνο:

«Ούτε ο στρατός του Μεγάλου Αλεξάνδρου δεν ήταν τόσοσ όσος είναι ο δικός σου ούτε είχε κάνει τόσο μεγάλη προετοιμασία. Κι όμως κατέκτησε όλο τον κόσμο!» Αυτά ήταν τα λόγια που ήθελε να ακούσει ο νεαρός σουλτάνος. Υποστηριζόμενος από τους νεότερους και πλέον ενθουσιώδεις στρατηγούς, πήρε την απόφαση για την τελευταία μεγάλη προσπάθεια.

Τη νύχτα της Κυριακής 27 προς τη Δευτέρα 28 Μαΐου 1453 διατάζει να ανάψουν φωτιές και να καίνε φανοί γύρω από την πολιορκημένη Πόλη. Και το απόγευμα της Δευτέρας 28 Μαΐου απευθύνεται στο στρατό του στοχεύοντας στο ευαίσθητο σημείο του. Τα λόγια του, που μας μεταφέρει ο Γ. Σφραντζής στο Χρονικό του, είναι χαρακτηριστικά της πολιτισμικής στάθμης των υπηκόων του:

«Σ' αυτή την Πόλη υπάρχει πολύς και παντοειδής πλούτος στα ανάκτορα, στα σπίτια των αρχόντων και στα σπίτια των ιδιωτών, αλλά καλύτερος και περισσότερος πλούτος βρίσκεται στους ναούς με αναθήματα και κειμήλια από χρυσό και άργυρο και πολύτιμους λίθους και πολυτελή μαργαριτάρια. Όλα αυτά θα γίνουν δικά σας. Έπειτα υπάρχουν πολλοί άντρες ευγενείς και επίσημοι που άλλοι μεν θα γίνουν δούλοι σας άλλοι δε θα πουληθούν από σας. Και γυναίκες υπάρχουν πολλές, νέες και ωραίες και ευπαρουσίαστες και παρθένες και από οικογένειες ευγενών. Υπάρχουν επίσης και παιδιάδες ωραιότατοι και καθώς πρέπει που θα είναι στη διάθεσή σας». Και λίγο πριν τελειώσει το λόγο του ο σουλτάνος δίνει το αποφασιστικό κίνητρο στον πεινασμένο ποταμό των επιδρομών:

«Για τρεις μέρες η Πόλη θα είναι στη διάθεσή σας να τη λεηλατήσετε. Οτιδήποτε θα βρείτε ή θ' αρπάξετε, είτε αυτό είναι σκεύος από χρυσάφι ή άργυρο είτε είναι ενδύματα ή αιχμάλωτοι, άντρες ή γυναίκες, μικροί ή μεγάλοι, κανείς δεν θα έχει το δικαίωμα να σας τα αφαιρέσει ή να σας ενοχλήσει σε κάτι».

Το σύνθημα «Yiagma!, Yiagma!», δηλαδή «Λεηλασία!, Λεηλασία!» γίνεται η πολεμική ιαχή του ποταμού των πεινασμένων πολιορκητών της Κωνσταντινούπολης.

Μέσα στα τείχη οι πολιορκημένοι είναι ενωμένοι σε μια αδιάσπαστη ενότητα που μόνο τέτοιες στιγμές μπορούν να δημιουργήσουν. Τη

Δευτέρα 28 Μαΐου κάνουν ξυπόλυτοι λιτανεία με τις άγιες εικόνες τόσο πάνω στα τείχη όσο και μέσα στην Πόλη. Μετά το τέλος της λιτανείας, ο αυτοκράτορας καλεί όλους τους προύχοντες και τους στρατιωτικούς αρχηγούς. Δεν τους τάζει λάφυρα, δούλους, πλούτη και σαρκικές απολαύσεις, όπως ο σουλτάνος. Απευθύνεται στην ψυχή και στο πνεύμα τους. Με θλίψη, παράπονο αλλά και αποφασιστικότητα ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος απαριθμεί τις χώρες και τους λαούς που έλεγχε το Βυζάντιο στην ακμή του. Τα λόγια του μας μεταφέρει ο Γ. Σφραντζής στο Χρονικό του:

«Αυτός ο άπιστος σουλτάνος θέλει να υποδουλώσει αυτή την Πόλη που ήταν κάποτε ένδοξη και ανθηρή σαν τριαντάφυλλο του αγρού. Αυτή η Πόλη είχε στην εξουσία της τον Πόντο και την Αρμενία, την Περσία και την Παφλαγονία, τους Αμαζόνες και την Καππαδοκία, τη Γαλατία και τη Μηδία, τους Κόλχους και τους Ίβηρες, τους Βοσποριανούς και τους Αλβανούς, τη Συρία, την Κιλικία και τη Μεσοποταμία, τη Φοινίκη και την Παλαιστίνη, την Αραβία και την Ιουδαία, τους Βακτριανούς και τους Σκύθες, τη Μακεδονία και τη Θεσσαλία, την Ελλάδα, τη Βοιωτία, τους Λοκρούς και τους Αιτωλούς, την Ακαρνανία, την Αχαΐα και την Πελοπόννησο, την Ήπειρο και το Ιλλυρικό, τους εις την Αδριατική Λυχνίτας, την Ιταλία, τους Ετρούσκους, τους Κέλτας και τους Κελτογαλάτας, την Ισπανία μέχρι το Γιβραλτάρ, τη Λιβύη και τη Μαυριτανία και τη Μαυρουσία, την Αιθιοπία, τους Βελέδας, τη Σκούδη, τη Νουμιδία και την Αφρική και την Αίγυπτο».

Αλλά και άλλα σημεία της τελευταίας ομιλίας του βυζαντινού αυτοκράτορα έχουν ένα μοναδικό, ένα ανεπανάληπτο ψυχικό μεγαλείο:

«Σας εμπιστεύομαι τη λαμπρή και ένδοξη αυτή Πόλη και πατρίδα μας που είναι Βασίλισσα όλων των Πόλεων. Γνωρίζετε καλά αδελφοί μου πως όλοι είμαστε υποχρεωμένοι για τέσσερα πράγματα να πολεμούμε μέχρι θανάτου, παρά να ζούμε σαν δούλοι. Πρώτον για την πίστη και τη θρησκεία μας. Δεύτερο για την πατρίδα μας. Τρίτο για το Βασιλέα, που είναι αντιπρόσωπος του Κυρίου μας. Και τέταρτο για τους συγγενείς και φίλους μας. Λοιπόν αδελφοί μου, εάν οφείλουμε ν' αγωνιζόμαστε μέχρι θανάτου για κάθε ένα από αυτά τα τέσσερα ιδανικά, πολύ περισσότερο πρέπει να 'μαστε πρόθυμοι να δώσουμε και τη ζωή μας ακόμα και για τα τέσσερα μαζί».

Και ο λόγος του τελευταίου αυτοκράτορα του Βυζαντίου τελείωνε με τα εξής λόγια:

«Όταν αγωνιστούμε ηρωικά... Τότε ένα αδαμάντινο στεφάνι ετοιμάστηκε για μας στον ουρανό και μια μνήμη αιώνια και δοξασμένη μας περιμένει σ' αυτό τον κόσμο.».

Η τελευταία τουρκική έφοδος άρχισε στις 2 τα ξημερώματα της Τρίτης 29 Μαΐου 1453. Η πρώτη επίθεση διήρκεσε δύο ώρες και τέλειωσε με τον αποδεκατισμό των Βαζιβουζούκων, που αποκρούστηκαν από τους αμυνόμενους και διατάχτηκαν να υποχωρήσουν. Αμέσως μετά ακολουθεί η δεύτερη επίθεση με όλα πλέον τα τακτικά και καλά εξοπλισμένα τουρκικά στρατεύματα. Οι επιτιθέμενοι υφίστανται και πάλι πολύ σοβαρές απώλειες, γιατί λόγω του τεράστιου όγκου δεν έχουν καμιά απολύτως ευελιξία, ενώ οι αμυνόμενοι, χάρη στην πλεονεκτική -λόγω ύψους- θέση τους, τους αποδεκατίζουν.

Ο σουλτάνος, μετά την αποτυχία των άτακτων Βαζιβουζούκων, αλλά και των τακτικών τουρκικών στρατευμάτων, έχει ένα τελευταίο χαρτί: τους 12.000 άριστα εκπαιδευμένους, ρωμαλέους και αφοσιωμένους σ' αυτόν γενίτσαρους. Έξαλλος και αγανακτισμένος από την αδυναμία του στρατού του ηγείται της νέας επίθεσης με τους γενίτσαρους, που ξεκούραστοι και κάτω από το βλέμμα του αρχηγού τους ξεχύνονται στα τείχη γεμάτοι ορμή σα μαινόμενοι ταύροι. Οι καμπάνες των εκκλησιών χτυπούν για τρίτη φορά την ίδια νύχτα και σημάνουν νέο υπέρ πάντων συναγερό. Η λυσσαλέα επίθεση των γενίτσαρων όμως εκφυλίζεται και φαίνεται να ακολουθεί την τύχη των δύο προηγούμενων επιθέσεων.

Τότε όμως, σύμφωνα με την άποψη πολλών ιστορικών, ένα συμπτωματικό περιστατικό θα καθορίσει την έκβαση της μάχης. Στο σημείο που ενώνεται το τείχος των Βλαχερνών με το διπλό Θεοδοσιανό τείχος και στο χαμηλότερο τμήμα του ανακτόρου του Εβδόμου υπήρχε από παλιά μια μικρή ημιυπόγειος πόρτα που την έλεγαν **Κερκόπορτα**. Από πολλά χρόνια η πύλη αυτή ήταν κλειστή και αχρηστευμένη, αλλά τις παραμονές της πολιορκίας άνοιξε και χρησιμοποιούνταν για έξοδο κλεφτοπόλεμου.

Η πόρτα λοιπόν αυτή είχε ξεχαστεί ανοικτή και τις δραματικές για τους αμυνόμενους εκείνες στιγμές έγινε αντιληπτή από τους Τούρκους. Χωρίς να μπορούν να πιστέψουν στην ανέλπιστη τύχη τους, οι γενίτσαροι βρέθηκαν μέσα στην Πόλη. Οι υπερασπιστές της Πόλης, όταν είδαν τους γενίτσαρους μέσα από τα τείχη, δεν μπορούσαν να φανταστούν πως ήταν λιγοστοί και πως είχαν εισχωρήσει από την Κερκόπορτα. Έτσι, απ' αυτή τη μοιραία στιγμή και μετά άρχισε η κατάρρευση της άμυνας των υπερασπιστών της Κωνσταντινούπολης και σε λίγες ώρες ο νεαρός σουλτάνος θα έμπαινε νικητής στην Βασίλισσα των Πόλεων και θα έμενε στην ιστορία σαν Μεχμέτ ο Πορθητής.

Όλα είχαν τελειώσει στις δύο και μισή το μεσημέρι της Τρίτης 29 Μαΐου 1453 και από τότε η Κωνσταντινούπολη βυθίστηκε σε έναν παρατεταμένο χειμώνα.

Ως επίλογο ας θυμηθούμε αυτό που έγραψε το 1954 στο βιβλίο του Άλωση της Κωνσταντινούπολης και Τουρκοκρατία ο Διονύσιος Ζακυθηνός:

«Οι στιγμές είναι μεγάλες και ιερές. Οι άνθρωποι που μάχονται στις ερειπωμένες επάλξεις έχουν συνείδηση της σημασίας και του αγώνα και της θυσίας τους. Γνωρίζουν πως το Βυζάντιο θα πέσει, αλλά ότι η τελευταία του ώρα δεν μπορεί παρά να είναι φωτεινή. Γνωρίζουν πως η ευγενής και άσκοπος θυσία -ευγενεστέρα ακριβώς γιατί είναι άσκοπος- αποτελεί χρέος απαραίτητο προς τον όγκο του παρελθόντος. Γνωρίζουν πως γράφοντας την ηρωική τελευταία σελίδα, δημιουργούν τις προϋποθέσεις και τα σύμβολα της αναγέννησης. Η ανθρώπινη ιστορία είναι η ιστορία ορισμένων μόνο στιγμών. Απ' αυτές εξαρτάται πολλές φορές η μακρά πορεία των αιώνων. Και η υπέρτατη θυσία του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου και των αγωνιστών του, κατηύθυνε πράγματι των αιώνων τις τύχες».

Τα άρθρα που δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του ΙΗΑ εκφράζουν αποκλειστικά τους συγγραφείς – μέλη του ΙΗΑ. Η ιστοσελίδα του ΙΗΑ δεν λογοκρίνει, ούτε επεμβαίνει σε άρθρα – κείμενα των μελών του ΙΗΑ.

INTERNATIONAL HELLENIC ASSOCIATION.

Πηγή : **<https://professors-phds.com/>**